



Br: 03-02-430/23-2358/2

Podgorica, 03.04.2023. godine

MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE, ŠUMARSTVA I VODOPRIVREDE
- n/r ministru, gospodinu Vladimiru Jokoviću -

Poštovani gospodine Jokoviću,

Povodom *Predloga informacije o potrebi formiranja „Nukleus farme“ za proizvodnju visoko kvalitetnih nazimica u Crnoj Gori*, Ministarstvo finansija daje sljedeće

MIŠLJENJE

Na tekst Predloga informacije i pripremljeni Izvještaj o analizi uticaja propisa, sa aspekta implikacija na poslovni ambijent, nemamo primjedbi.

Uvidom u tekst dostavljene Informacije utvrđeno je da je jedan od ciljeva formiranja „Nukleus farme“, visoko rentabilna i ekonomična proizvodnja u svinjarstvu odnosno uzgoj visoko kvalitetnih svinja za reprodukciju (nazimice) kako iste farmeri ne bi nabavljali iz država regiona i šire. Ostali ciljevi odnose se na povećanje proizvodnje po jednom reproduktivnom grlu, bolju kontrolu zdravstvenog stanja životinja, a u krajnjem i zdravlja stanovništva, smanjenje uvoza, stvaranje uslova za razvoj klastera u svinjarstvu, a koji bi omogućio proizvodnju minimum 35% potrebe za svježim svinjskim mesom što je uslov da ne dođe do nestašica i naglih skokova cijena.

Budući da će od 2027. godine u EU stupiti na snagu regulativa koja će vremenski ograničiti transport svježeg mesa značaj domaće proizvodnje biće veći. Drugim riječima, nameće se potreba formiranja „Nukleus farme“ kako ne bi došlo do nestašice svinjskog mesa što bi uslovalo povećanje cijene ovog proizvoda.

Za potrebe „Nukleus farme“, koja služi za remont postojećih farmi (zamjenu proizvodnih priplodnih grla), stvaranje novih farmi i povećanje potencijala za veću proizvodnju svinjskog mesa u Crnoj Gori, nabavilo bi se matično stado visoko kvalitetne genetike iz država koje su slobodne od Afričke kuge svinja npr. iz Danske.

U cilju obezbjeđenja dovoljnog broja nazimica i stvaranja novih gazdinstava potrebno je nabaviti mlada grla odnosno 40 nazimica u čistoj rasi i 7 nerasta.

S tim u vezi Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede procjenjuje da je za rentabilnost i samoodrživost farme potrebno 250.000,00€. Međutim proizvođači nijesu u mogućnosti da obezbijede procijenjeni iznos sredstava za formiranje „Nukleus farme“ te resorno ministarstvo predlaže da Vlada Crne Gore obezbijedi sredstva za realizaciju navedenog projekta i ista dodijeli subjektu koji bi ispunio uslove Javnog poziva za formiranje farme.

Resorno ministarstvo bi pripremio i objavilo Javni poziv i potpisalo ugovor u ime Vlade Crne Gore sa subjektom koji bude odabran posredstvom Javnog poziva. Informacijom se predlaže period važenja ugovora na sedam godina uz grejs period od dvije godine i obavezu otplate uloženi sredstava u narednih pet godina.

Uslov je da Nukleus farma na godišnjem nivou isporučuje po 70 suprasnih nazimica, odnosno ukupno 350 nazimica uz proizvodnju dodatnih 130 nazimica godišnje za tržište, što bi za vrijeme trajanja ugovora iznosilo 1000 nazimica. Predlaže se i da za vrijeme trajanja ugovora Vlada Crne Gore bude vlasnik proizvedenih grla dok bi po isteku Ugovora priplodna grla prešla u vlasništvo potpisnika Ugovora o podršci.

Razmatrajući dostavljeni zahtjev, Ministarstvo finansija ukazuje da je u odnosu na sredstva opredijeljena Agrobudžetom za 2022. godinu za direktna plaćanja u stočarskoj proizvodnji u 2023. godini opredijeljeno više 1,05 mil€ subvencija, dok je za program unapređivanja stočarstva opredijeljeno više 0,6 mil.€.

Imajući u vidu da se za svrhu formiranja Nukleus farme zahtijevaju sredstva iz Tekuće budžetske rezerve u iznosu od 250.000,00€, Ministarstvo finansija ukazuje da je sredstva za navedene namjene neophodno uskladiti sa sredstvima koja su Zakonom o budžetu za 2023. godinu („Sl.list Crne Gore“ br. 152/22) opredijeljena Ministarstvu poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede.

Takođe, napominjemo da je za predlaganje finansiranja novih mjera odnosno aktivnosti u 2023. godini, a koje nijesu obuhvaćene Zakonom o budžetu za 2023. godinu Ministarstvu poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede potrebno intezivirati aktivnosti kako bi se sredstva za iste obezbijedila iz fondova EU, donacija i drugih alternativnih izvora finansiranja, a u cilju rasterećenja budžetske potrošnje.

S poštovanjem,



MINISTAR

mr. Aleksandar Damjanović

IZVJEŠTAJ O SPROVEDENOJ ANALIZI PROCJENE UTICAJA PROPISA	
PREDLAGAČ PROPISA	Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede
NAZIV PROPISA	Informacija o potrebi formiranja „Nukleus farme“ za proizvodnju visoko kvalitetnih nazimica u Crnoj Gori
1. Definisanje problema	
<ul style="list-style-type: none"> - Koje probleme treba da riješi predloženi akt? - Koji su uzroci problema? - Koje su posljedice problema? - Koji su subjekti oštećeni, na koji način i u kojoj mjeri? - Kako bi problem evoluirao bez promjene propisa (“status quo” opcija)? 	
<ul style="list-style-type: none"> - Svinjarstvo je važan sektor stočarske proizvodnje u Crnoj Gori kako sa stanovišta snabdijevanja domaćeg tržišta svježim mesom tako i sa stanovišta stvaranje sirovine za njegovu preradu a posebno u pravcu proizvodnje sušenih tradicionalnih proizvoda (pršuta, kobasica, pečenica, pančeta i dr), po čemu su određeni dijelovi Crne Gore prepoznati. Kada govorimo o svinjskom mesu Crna Gora je u značajnom dijelu uvozno zavisna tako da se samo za svježe svinjsko meso godišnje izdvaja više od 80 miliona eura. Ako tome pridodamo vrijednost svih prerađevina od svinjskog mesa ova cifra se značajno uvećava. Samodovoljnost Crne Gore što se tiče svinjskog mesa je mala i iznosi nešto više od 10 %. Ovaj odnos se mora promijeniti u pravcu povećanja samodovoljnost Crne Gore u ovoj oblasti naročito što iz godine u godinu učešće svinjskog mesa u odnosu na potrošnju svih vrsta mesa je sve veća. Kako bi pospiješilo razvoj svinjarstva Ministarstvo poljoprivrede šumarstva i vodoprivrede izdvaja sredstva za premiranja po grlu (krmače). U 2022. godini je premirano 2.184 krmača i isplaćeno 221.400,00 eura, za 102 poljoprivredna proizvođača. Premirane su farme koje uzgajaju 10 i više krmača. Jedan od najbitnijih faktora za visoku, rentabilnu i ekonomičnu proizvodnju u svinjarstvu jeste genetika reproduktivnih grla (krmače, nazimice, i nerastovi). U Crnoj Gori ne postoje farme koje se bave proizvodnjom genetski visoko kvilitetnih nazimica, pa su farmeri koji se bave uzgojem svinja prinuđeni da nazimice nabavljaju iz država regiona i šire. Zbog pojave bolesti afričke kuge svinja poslednjih godina taj proces je značajno otežan a nekad i zaustavljen zbog strogih procedura kako ta bolest ne bi ušla u Crnu Goru. Treba naglasiti da će od 2027. godine u EU stupiti na snagu regulativa koja će vremenski ograničiti transport svježeg mesa i time će značaj domaće proizvodnje biti još veći. Najjednostavnije to znači da se svježe svinjsko meso neće moći transportovati na većim udaljenostima, a samim tim se može očekivati nestašica ovog proizvoda i značajan skok cijene istog. - Uzroci navedenog problema su poremećaji na tržištu, skok cijena priplodnih grla i nemogućnost njihove nabavke na teritoriji Crne Gore. - Posljedice problema su smanjen obim poljoprivredne proizvodnjenedostatak kvalitetnog podmlatka za remont ostojecih stada, što u krajnjem utiče na broj tovljenika, odnosno količinu svinjskog mesa na našem tržištu. - Oštećeni su poljoprivrdni proizvođači kao i svi građani crne Gore. - Bez izmjene propisa (“status quo” opcija) poljoprivredni proizvođači koji se bave uzgojem svinja su subjekti koji su indirektni korisnici ove mjera budući da je sada otežan pristup kvalitetnom priplodnom materijalu bi u smanjenom obimu realizovali poljoprivrednu proizvodnju, čime bi njihov dohodak bio ugrožen, što bi imalo za posledicu smanjenje ukupnog obima poljoprivredne proizvodnje. 	
2. Ciljevi	
<ul style="list-style-type: none"> - Koji ciljevi se postižu predloženim propisom? 	

- **Navesti usklađenost ovih ciljeva sa postojećim strategijama ili programima Vlade, ako je primjenljivo.**

- Stvaranja uslova za nesmetan razvoj svinjarstva u Crnoj Gori, kao i neometan proces proizvodnje svježeg svinjskog mesa. Kako bi se dostigao prethodno navedeni cilj nameće se potreba da se u Crnoj Gori formira „Nukleus farma“ za proizvodnju nazimica visokog genetskog potencijala koje bi služile za remont postojećih farmi (zamjenu proizvodnih priplodnih grla), stvaranje novih farmi i povećanje potencijala za veću proizvodnju svinjskog mesa u Crnoj Gori. Za potrebe ove „Nukleus farme,“ nabavilo bi se matično stado (krmače, nerastovi) visoko kvalitetne genetike iz država koje su slobodne od Afričke kuge svinja npr Danske. Formiranjem ove farme ostvarilo bi se više ciljeva a najznačajniji su: sopstvena proizvodnja visokog genetskog potencijala, povećanje proizvodnje mesa po jednom reproduktivnom grlu, bolja kontrola zdravstvenog stanja životinja a u krajnjem i zdravlja stanovništva, smanjenje uvoza, stvaranje uslova za razvoj klastera u svinjarstvu, koji bi omogućio proizvodnju minimum 35% potrebe za svježim svinjskim mesom, a to je minimum da bi se izbjegle nestašice i nagli skokovi cijena. Da bi se obezbijedio dovoljan broj nazimica kako za remont postojećih tako i za stvaranje novih gazdinstava, analizom je utvrđeno da je potrebno nabaviti 40 nazimica u čistoj rasi i 7 nerasta. Koko je riječ o mladim grlima na početku proizvodnog procesa potrebno je obezbijediti sredstva za troškove do trenutka ostvarivanja prvih prihoda kroz gotov proizvod, odnosno do prvih proizvedenih „suprasnih nazimica“ za tržište. I to je period od dvije godine od dolaska životinja u novouspostavljenoj Nukleus farmi. Formiranjem ove farme, pored navedenog stvorili bi se i uslovi za povećanje matičnog stada a samim tim povećanje podišnje proizvodnje priplodnih grla, što bi omogućilo formiranje novih farmi, a sve u cilju povećanja domaće proizvodnje kako bi osigurali redovno snadbijevanje tržišta svinjskim mesom nakon stupanja na snagu Odluke EK o vremenskom ograničavanju za transport svježeg mesa. Kako je ovaj sektor izuzetno pogođen protekle tri godine, kako zbog pojave korona virusa, naglog skoka cijena stočne hrane, rata u Ukrajini a i kako smo rekli nemogućnosti remonta stada iz okruženja zbog pojave Afričke kuge svinja, proizvođači nisu u mogućnosti da sami formiraju jedan ovakav centar. Planirani rezultat ovog projekta je da će postojeća gazdinstva u Crnoj Gori posjedovati grla sa visokim genetskim potencijalom što će im omogućiti rentabilnu proizvodnju, a stvorit će se uslovi za formiranje novih gazdinstava, a u finalnom stvara se mogućnost za realnu ekspanziju ovog sektora a sve sa ciljem povećanja nivoa samodovoljnosti proizvodnje svinjskog mesa u Crnoj Gori.
- Navedeni ciljevi se u svemu poklapaju sa ciljevima postavljenim u strateškim dokumentima Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede.

3. Opcije

- **Koje su moguće opcije za ispunjavanje ciljeva i rješavanje problema? (uvijek treba razmatrati “status quo” opciju i preporučljivo je uključiti i neregulatornu opciju, osim ako postoji obaveza donošenja predloženog propisa).**
- **Obrazložiti preferiranu opciju?**
- Ministarstvo se u svrhu rješavanja problema i ispunjavanja ciljeva odlučilo za regulatornu opciju, s obzirom da nije postojao drugi način da se sprovede mjera i Javni pozivi.
- Na osnovu svega nevedenog došli smo do zaključka da je jedino moguće realizovati ovaj projekat kroz privatno-javno partnerstvo, i to na sledeći način:
- Na osnovu dostavljenih informacija i razgovora sa zainteresovanim stranama, došlo se do predloga da Vlada Crne Gore obezbijedi sredstva u iznosu od 250.000€ za realizaciju ovog projekta, a koja će biti dodijeljena subjektu koji ispunji uslove Javnog poziva za formiranje Nukleus farme koje bi pripremio i objavilo Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede. Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede bi potpisalo Ugovor u ime Vlade Crne Gore sa subjektom koji je odobran po Javnom pozivu. Ugovor o dodjeli podrške za formiranje Nukleus farme bi u glavnom sadržao odredbe koje se odnose na period važenja Ugovora od sedam godina, dodjeljenog grejsperioda od dvije godine i obaveze otplate uloženi sredstava u narednih pet godina, na način što će Nukleus farma na godišnjem nivou isporučivati po 70 suprasnih nazimica godišnje, odnosno ukupno 350 nazimica. Dodatno da se Nukleus farma obaveže da

pored navedene obaveze proizvodnje 70 suprasnih nazimica na godišnjem nivou, proizvede dodatnih 130 nazimica godišnje za tržište, što bi za vrijeme trajanja ugovora iznosilo 1.000 nazimica, te da je Vlada Crne Gore vlasnik proizvedenih grla za vrijeme trajanja Ugovora. Po isteku Ugovora priplodna grla prelaze u vlasništvu partnera, odnosno potpisnika Ugovora o podršci.

4. Analiza uticaja

- Na koga će i kako će najvjerovatnije uticati rješenja u propisu - nabrojati pozitivne i negativne uticaje, direktne i indirektne.
- Koje troškove će primjena propisa izazvati građanima i privredi (naročito malim i srednjim preduzećima).
- Da li pozitivne posljedice donošenja propisa opravdavaju troškove koje će on stvoriti.
- Da li se propisom podržava stvaranje novih privrednih subjekata na tržištu i tržišna konkurencija.
- Uključiti procjenu administrativnih opterećenja i biznis barijera.

- Sprovođenje mjera agrarne politike uticaće isključivo pozitivno na poboljšanje stanja u sljedećim oblastima: poljoprivrede, kroz obezbješavanje priplodnog materijala i njegovo umnožavanje na teritoriji Crne Gore. Na ovaj način se otklanja uvozna zavisnost, kada je riječ o genetskom materijalu visokog kvaliteta u svinjastvu. Formiranjem nucleus farme u svinjarstvu stvara se preduslov za proizvodnju sopstvenih priplodnih grla, te se na minimum svodi uvozna zavisnost. Posebno je osjetljiv momnat uvoza, budući da je česta pojava bolesti u zemljama okruženja, koje onemogućavaju uvoz reproduktivnog materijala. Ova itekako bitna biznis barijera ima negativan uticaj na kvalitet populacije svinja koja se koristi za reprodukciju. U prvom planu na genetski sastav, zatim na starost grla koja se u proizvodnji zadržavaju više nego je predviđeno tehnologijom proizvodnje, ako i povećanom opasnošću od inbridinga. U krajnjem domaće proizveden kvalitetni priplodni material će imati višestruko pozitivan uticaj i na manja poljoprivredna gazdinstva, posebno kada je riječ o prirastu, konverziji hrane i kvalitetu mesa.
- Polazeći od navedenog primjena ovog propisa ni u kom slučaju ne može izazvati troškove građanima i privredi, već upravo suprotno, realizacijom mjera agrarne politike doprinosi se njihovom ekonomskom unapređenju (jačanju) kako bi bili što konkurentniji na domaćem, a u budućnosti i na evropskom tržištu. Sljedstveno tome, pozitivni efekti primjene ovog propisa apsolutno opravdavaju utrošak budžetskih sredstava za opredijeljene namjene.
- S tim u vezi i pravo na ostvarivanje sredstava podsticaja nije povezano sa komplikovanim administrativnim procedurama, već je prilagođeno potrebama i zahtjevima poljoprivrednih proizvođača, naravno uz poštovanje zakonom propisanih postupaka dodjele sredstava podsticaja.

5. Procjena fiskalnog uticaja

- Da li je potrebno obezbjeđenje finansijskih sredstava iz budžeta Crne Gore za implementaciju propisa i u kom iznosu?
- Da li je obezbjeđenje finansijskih sredstava jednokratno, ili tokom određenog vremenskog perioda? Obrazložiti.
- Da li implementacijom propisa proizilaze međunarodne finansijske obaveze? Obrazložiti.
- Da li su neophodna finansijska sredstva obezbijeđena u budžetu za tekuću fiskalnu godinu, odnosno da li su planirana u budžetu za narednu fiskalnu godinu?
- Da li je usvajanjem propisa predviđeno donošenje podzakonskih akata iz kojih će proisteći finansijske obaveze?
- Da li će se implementacijom propisa ostvariti prihod za budžet Crne Gore?
- Dbrazložiti metodologiju koja je korišćenja prilikom obračuna finansijskih izdataka/prihoda.
- Da li su postojali problemi u preciznom obračunu finansijskih izdataka/prihoda? Obrazložiti.
- Da li su postojale sugestije Ministarstva finansija na nacrt/predlog propisa?
- Da li su dobijene primjedbe uključene u tekst propisa? Obrazložiti.
- Za implementaciju inicijative o formiranju „Nukleus farme“ za proizvodnju visoko kvalitetnih nazimica u Crnoj Gori neophodno je obezbijediti dodatna sredstva, u iznosu od 250.000€.

<ul style="list-style-type: none"> - Finansijska sredstva je neophodno obezbijediti jednokratno, kako bi se ista mogla realizovati kroz Agrobudžet za 2023. godinu. - Predloženom informacijom ne dolazi do stvaranja međunarodnih finansijskih obaveza. - Tražena sredstva nijesu planirana u tekućem budžetu. - Predviđena je dopuna Uredbe o uslovima, načinu i dinamici sprovođenja mjera agrarne politike za 2023. godinu – Agrobudžeta, kako bi se stvorili uslovi za raspisivanje Javnog poziva. - Implementacijom Nukleus farme se neće ostvariti direktni prihodi za Državu Crnu Goru, ali će se stvoriti uslovi za razvoj sektora svinjarstva i prateće glave privrede. - Izdatak je predviđen na osnovu trenutne cijene koštanja nabavke visokokvalitetnih priplodnih grla u svinjarstvu, ako i troškova funkcionisanju farme. - Obračun je odrađen na osnovu trenutnih cijena koštanja i funkcionisanja, te bi eventualne fluktuacije cijana mogle imati negativan uticaj na tačnost kalkulacije. - Nijesu postojale sugestije Ministarstva Finansijsa na predlog informacije
<p>6. Konsultacije zainteresovanih strana</p> <ul style="list-style-type: none"> - Naznačiti da li je korišćena eksterna ekspertska podrška i ako da, kako. - Naznačiti koje su grupe zainteresovanih strana konsultovane, u kojoj fazi RIA procesa i kako (javne ili ciljane konsultacije). - Naznačiti glavne rezultate konsultacija, i koji su predlozi i sugestije zainteresovanih strana prihvaćeni odnosno nijesu prihvaćeni. Obrazložiti.
<ul style="list-style-type: none"> - Nije korišćena eksterna ekspertska podrška. - Izvršene su konsultacije sa predstavnikom sektora proizvodnje svinja i svinjskog mesa. Prilikom konsultacija konstatovane su biznis barijere u sektoru svinjarstva. Na prvom mjestu je nedostatak kvalitetnog reproduktivnog materijala, koji je već duće vrijeme prijetnja ovom sektoru. Do kulminacije je došlo pojavom Afričke kuge svinja u okruženju kada je uslijedila obustava uvoza sa pomenutih područja. Pored navedenog cijena stočne hrane i drugih imputa dodatno opterećuju ovu proizvodnju. Kako bi se na najbolji način iskoristili proizvodni kapaciteti, stočna hrana koja je svakim danom sve skuplja i skuplja, neophodna su rasna glrla kod kojih je utrošak hrane maltene isti kao kod grla lošijeg kvaliteta ali broj odlučene prasadi po krmači, konverzija hrane i prirast znatno veći.
<p>7: Monitoring i evaluacija</p> <ul style="list-style-type: none"> - Koje su potencijalne prepreke za implementaciju propisa? - Koje će mjere biti preduzete tokom primjene propisa da bi se ispunili ciljevi? - Koji su glavni indikatori prema kojima će se mjeriti ispunjenje ciljeva? - Ko će biti zadužen za sprovođenje monitoringa i evaluacije primjene propisa?
<ul style="list-style-type: none"> - Nema potencijalnih prepreka za implementaciju propisa. - Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede će u sklopu svojih nadležnosti (veterinarska inspekcija, poljoprivredna inspekcija i savjetodavne službe) vršiti monitoring Nukleus farme, raspodjelu priplodnog materijala kao i svrsishodnost utroška dodijeljenih sredstava. - Za sprovođenje monitoringa i evaluacije programa (mjera agrarne politike) zaduženo je Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede. - Indikatori koji će pokazatelj uspješnosti sprovođenja mjere je formiranje nucleus farme, broj proizveden nazimica, broj gazdinstava koja su kupila/kojima je dodijeljen podmaladak. Planirani rezultat je isporučivanje po 70 suprasnih nazimica godišnje, odnosno ukupno 350 nazimica u period od pet godina od formiranja Nukleus farme, kao i tržišna proizvodnja od 1.000 nazimica u ugovorenem periodu.